

Hősök napjára.

MOHÁCS.

Elődeink siralmas harchelyén,
Zöldebb a fű Mohácsnak mezején.
Több illat tölti a virágokat,
S a gazdák, mondják, szebb kalászt arat.

E földet hősök vére áztatá,
Azért küld Isten ily áldást reá;
Mert szent határ az s puszta nem lehet,
Hol honfiszív honáért vérezett.

Ó, ne sirasd meg annak végzetét,
Ki a hazáért adta életét!
Édesen alszik anyja kebelén
S áldások őrzik esendes nyughelyén.

Mely a hazáért élt, a hő kebel
Földét termékenyítve hamvad el;
És szelleme a sír körül marad,
Tettekre intvén az utódokat!

(B. Eötvös József.)

BOLDOGASSZONY ANYÁNK.

Nem tudok gondolni szép hazám sorsára,
Hogy meg ne induljon könnyeimnek árja.
S ekkor, mint az elmúlt idők szellemének
Bús hangja, megzendül szívemben az ének:
Kesergve zengem: „Boldogasszony, anyánk!
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felelkezzél el szegény magyarokról!”

(Részlet *Tátrkányi Béla*: Boldogasszony Anyánk c. verséből.)

**Szebb a halál, ha dicsőséges, mint az élet,
ha gyalázat árán váltható meg...**

...Beszélt a katoná becsületéről, a törökök vad kegyetlenkedéséről, a hadifoglyok gyalázatos sorsáról, a megvetésről, mely ezután őket sújtja.

Mind hasztalan.

A vár sorsa eldőlt...

Fehérvászlós követ indult Achmed táborába, híriül adni Losonezi üzenetét. Ez az üzenet égette a magyar hős lelkét, mert megadásról szólott; nyílt bevallása volt annak, hogy az őrség

gyenge, s azok, akik benn vannak a várban, többre becsülik az életet, mint a hősi halált.

Achmed örült az olesó diadalnak s mindent ígért a „vitéz” őrségnek, s a „derék, óvatos” vezért ritka szép ajándékkal lepte meg.

Losonezi lelkét a tehetetlenség ördöge kínozza.

Sokszor megforgatta jó kardját kezében s elgondolta, mily dicső volna ezzel a hegyes jószággal a kezében harcban esni el, s azt a gyalázatos kivonulást soha meg nem érni!

De meg kellett tennie. A sors azonban a szégyentől megmentette a magyar vitézt.

A gúnyos arcú török szpahik hetvenkedése, a janicsárok lealázó kacagása s még inkább az a körülmény, hogy a várból kivonuló leányokat és asszonyokat itt-ott erővel elragadozták s az ellenszegülőket megölték, halálra sebezte a magyar vitézek szívét.

Losonezi kardot rántott s intett a nyomába jövőknek, hogy példáját kövessék.

Sebbe a halál, ha dicsőséges, mint az élet, ha gyalázatos árán váltható meg.

Félóra sem kellett, s Temesvár tornyaitra Achmed kiszúratta Szolimán hatalmi jelvényét, a várkapu előtti síkon pedig temetetlenül, kifosztva, örök némán heverték az idegen árulás áldozatai.

(Részlet *Gaál M.*: Temesvár eleste c. olvasmányból.)

Drégely hős védője.

... Most aztán megindult a roham teljes erővel a vár ellen minden oldalról. A halál órája ütött.

— A résekhez, vitézek! — vezényel Szondi, kemény tüzzel fogadva a tóduló ellenséget. — A falakra, a falakra!

Felosztotta kisdéd, elszánt seregét, hogy ide is, oda is jusson belőle:

— Menjünk a másvilágra, de egy-két törököt mindenikünk vigyen.

Ő maga a kapuhoz rohant a legbátrabbakkal. Úgy küzdött, mint egy Kinizsi. Egyik golyó a térdét találta. Féltérdre rogyott, de kezének nem volt semmi baja: jobbra-balra osztogatta vele a sebeket.

Mind erősebben hangzott az „Allah”, egyre halkabban a „Jézus”, míg végre teljesen elhalt az utóbbi név, halálos hörge ssé válván a haldoklók ajkán, csak az „Allah” harsogott egyedül. Allah maradt győztes.

Szondi is ott feküdt holtan a várkapu előtt sebekkel elborítva. Fejét éppen most viszik Ali elé.

— Ime, itt a várkapitány feje!

Ali katonásan tisztelgett a fejnek.

— Derék vitéz volt — mondá a meghatottságtól reszkető hangon, s kezével az átellenben levő hegyre mutatott. — Temes-sétek el oda testével együtt, tüzzetek a sírjához gerelyt és zászlót.

S azóta a hegy tetején aluszik a nagy hős; sírját vad-méhek döngik körül, s nevét édes dalok ültetik át szívekből-szívekbe emberöltőkön keresztül, világvégiglen...

(Részlet *Mikszáth K.*: Drégely című olvasmányából.)

Dobó István.

A vár csupa rom már. Néhol keresztül lehet rajta látni, néhol be lehetne ugratni lóháton, de még mindig a magyaroké. Október 12-én a török minden seregét odavonja a vár köré. A hegyekről leszállanak az összes zászlóaljok és a várat minden oldalról megrohanják. Dobó érzi, hogy ez az ostrom az utolsó. Ünnepi díszbe öltözik; fejére fölteszi az aranyos sisakját, s halálra elszántan áll népével együtt a bástyák réseire és a falakra.

A harminchat nap óta folyó küzdelemben az emberi lelkek egyetlen eszmévé alakultak át: a várat megtartani. Eltűnt ez a fogalom: Én én vagyok! s átváltozott eképpen! Fegyver vagyok a haza oltalmára. Dobó hős lelke lángokra szakadozva szállott mindenki lelkébe. Mindenki Dobó részévé változott: Dobó fejével gondolkozott mindenki, Dobó bátorságával küzdött mindenki.

Két napig tart a rettenetes harc Eger váráért. A második napon már a sebektől és fáradtságtól lankadozva küzdenek az egriek.

— Vízet! vizet! — hangzik mindenfelől a szomjas katonák kiáltása.

Dobó ekkor a pincébe futtatja az asszonyokat, s ezek az egri bornak legjavát hordják kupában a harcosoknak.

Újult erővel folyik tovább a küzdelem. Az asszonyok is ott maradnak a bástyán; forró vizet, égő szurkot, tüzes ólmot, lángoló olajat zudítanak a pogányságra; köveket hengerítenek rájuk s küzdenek fegyverrel is.

A töröknek szeme-szája eláll az ilyen váratlan segítség megjelenésére. Az asszonyharcos veszedelmesebb a férfinál is, mert nem fog fel semmi vágást, csak azt nézi, hogy ő árt-hasson.

Egy asszony forróvizes dézsával lép egy helyen a romladék kövére. Kissé elszámította a lépést, mert kilépett a törökök közé. Éppen egy nagyszakállú agával találja magát szemben. Nem gondolkozik egy percig se, hanem úgy önti nyákon a forróvízzel, hogy mikor az aga a szakállához kap, ott marad az egész a markában.

Egy másik asszonyt éppen akkor, amikor nagy követ készül lezudítani, halálos lövés talál.

A leánya mellette küzd. Látja az anyját összerogyni. Felragadja az anyja vérétől pirosuló követ és lezudítja a létrán felnyomakodó pogányra. Csak mikor azt látja, hogy a kő őt embert terített a holtak közé, akkor vonja el az anyját a küzdők lábai alól.

A török katonák végre meghátráltak; megtagadják az engedelmességet. Oly babonás félelem szállotta meg az egész török táborát, hogy mikor a két basa kénytelen-kelletlen lemondott az ostrom folytatásáról, a török had a reggelt sem várta meg, hanem a sátorokat is otthagya, még éjjel eltakarodott Eger alól.

(Gárdonyi Géza.)

CSATADAL.

Trombíta harsog, dob pereg.

Kész a csatára a sereg.

Előre!

Süvít a golyó, cséng a kard.

Ez lelkesíti a magyart.

Előre!

Aki magyar, aki vitéz,

Az ellenséggel szembe néz.

Előre!

Mindjárt vitéz, mihelyt magyar.

Ő s az Isten egyet akar.

Előre!

Föl a zászlóval magasra,

Egész világ hadd láthassa.

Előre!

Hadd lássák és hadd olvassák,

Rajta szent szó van: *szabadság!*

Előre!

Véres a föld lábam alatt.

Lelőtték a pajtásomat.

Előre!

Én se leszek rosszabb nála,

Berohanok a halálba.

Előre!

Ha lehull a két kezünk is,

Ha mindnyájan ott veszünk is;

Előre!

Hogyha el kell veszni, nosza,

Mi vesszünk el, ne a haza.

Előre!

(Petöfi Sándor.)

TRIANON.

Trianon!

A Végzet szól és lelkendezve mondja:

Megyünk mi még majd ama Trianonba!

Ki ott dőzsöl most vad gőgben, buján,

Ott messze, túl a germán óriáson:

Hajh, számadásra vonja még Turán,

És felmutatja, mi van itt rováson!

Nyugatra zudul Napkelet fia:

Ott él az átok, — meg kell hálnia!

Trianon!

E szó vijjog, mint gyásztenger sirálya,
Körmét, mint karvaly, agyba, szívbe vájja,

Ma: szenvedésben vergődő fohász,

Sorvasztó szégyen, sápasztó gyalázat,

De holnap, — holnap dacról lángolás,

Melytől keservünk rettenetre támad,

És bosszú, melyben nem lesz irgalom, —

En népem, készülj!... Jelszó: TRIANON.

(Sajó S. Trianon c. költeményéből részlet.)

Országzászlónál.

Emeljük magasra, — Hogy vérünkkel ráírt lángoló betűit
— Barát és ellenség mind elolvassa... — Voltam hirdetője
elmúlt ragyogásnak... — Vagyok siratója bús fekete gyász-
nak... — Magyarok Istene, engedd, hogy lehessenek — Vidám
hirdetője a feltámadásnak! (Tordai Anyos.)

HISZEK A VÉRSZERZŐDÉSSEN.

Hiszek a vérszerződésben,
mit kötött a Hétvezér
sok későbbi más vezérrel,
mit kötött a százezer
közvitész sok millióval;
sok keresztes, jó vitézzel,
barna Corvin-légióval;
kurucokkal, honvédekkel,
világháborús bakákkal,
amíg összefolyt a vér:
előbb csak egy fakupában,
aztán egy völgy katlanában,
majd a nagy Hungáriában,
majd egész Európában,
folytoni összefolyt a vér.
Hiszek a vérszerződésben!

Hiszek a csók-szerződésben,
mit kötöttek az anyák,
hosszúévezreden át;
lét-alatti, láthatatlan
csókkutakból szakadatlan,
csobogtak a vérerecskék,
egymás útját keresztezték,
keveredtek, összefolytak,
közös álmokat sodortak,
nagy, szent keresztesződésben,
Hiszek a vérszerződésben!

Hiszek a föld-szerződésben,
mit ekével írt a nép
az ezer ízekkel szép
Székelyföldre, Nagyalföldre,
Nyitravölgybe, Hernádvölgybe,
s lett belőle:
ezerízű egy-kenyér,
egy-kenyérből ezer ízű
közös-lüktetésű vér!
Hiszek a vérszerződésben!

Hiszek a sír-szerződésben;
Minden dompos, lapos tájon
posztón áll egy halott Pásztor,
az élőknel előbb százszor
s vigyáz, hogy bár könnyel, fájjon,
minden erő, minden álom,
minden vércsepp összeálljon,
s minden malmunk újra járjon.
Hiszek a vérszerződésben!

De a szurony-szerződésben,
meg a bőrre-szerződésben,
meg a papír-szerződésben
nem hiszek!

(Mécs László.)

A MAGYAROK ISTENE.

Félre kislelküek, akik mostan is még
Kétkedni tudtok a jövő felett,
Kik nem hiszitek, hogy egy erős istenség
Őrzi gondosan a magyar nemzetet!

Él az a magyarok istene, hazánkat
Átölelve tartja atyai keze;
Midőn minket annyi ellenséges század
Ostromolt vad dühvel: ő védelmeze.

Az idők, a népek éktelen viharja
Elfújtt volna minket, mint egy porszemet,
De ő szent palástja szárnyát ránk takarta
S tombolt a vihar, de csak fejünk felett.

Nézzetek belé a történet könyvébe,
Mindenütt meglátni vezérnyomdokát,
Mint a folyóvízen által a nap képe,
Áthuzódik rajta aranyhíd gyanánt.

Így keresztüléltünk hosszú ezer évet;
Ezer évig azért tartott volna meg,
Hogy most, amidőn már elértük a révet,
Az utolsó habok eltemessenek?

Ne gondoljuk ezt, ne káromoljuk őtet,
Mert káromlás. föle ilyet tenni fel,
Nemhogy egy Isten, de még ember sem üzhet
Ily gúnyos játékot gyermekeivel!

A magyar nemzetnek volt nagy és sok vétke
S büntetéseit már átszenvedte ő;
De erénye is volt és jutalmat érte
Még nem nyert... jutalma lesz majd a jövő.

Élni fogsz, hazám, mert élned kell... dicsőség
És boldogság lészen a te életed...

Véget ér már a hétköznapi vesződség,
Várd örömmel a szép, derült ünnepet!

(*Petőfi Sándor.*)

Tornaünnepélyre.

A tornaünnepélyek előkészítése a bemutatandó gyakorlatok alapos betanításából áll. Ezt hónapokkal előbb meg kell kezdeni, természetesen nem az iskolai testnevelési órák rovására, sem a tanulók szabadidejének rovására nem szabad csinálni. Az ünnepély előtt megtekintjük a pályát, ahol az ünnepély lezajlik, pontosan megmérjük, hogyan fér el legkedvezőbben a bemutatót végző csapat. Megjelöljük a felvonulás útját,